

Є. М. ПРИСОВСЬКИЙ, Л. М. ІСАЄНКО

2)

М Е Т О Д И Ч Н І
В К А З І В К И

З К У Р С У
І С Т О Р І І У К Р А І Н С Ь К О Ї
Л І Т Е Р А Т У Р И
80 – 90-х РОКІВ
XIX СТОРІЧЧЯ

Одеса – 2003

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет
ім. І. І. Мечникова

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з курсу
історії української
літератури
80 – 90-х років
XIX сторіччя

Для самостійної роботи

11/03/03

1385702

ПВОНЦ

Одеса
«Астропринт»
2003

Передмова

Головною метою курсу історії української літератури є формування у студентів навичок самостійного аналізу художніх текстів із урахуванням їхньої жанрово-видової та проблематико-тематичної специфіки. Крім того, самостійна робота студентів включає: активне слухання і конспектування лекцій, вивчення учбової та додаткової літератури, підготовку до практичних занять, колоквиумів (бесід), написання доповідей і рефератів, підготовку та складання заліків-іспитів.

Рекомендовані методичні вказівки складені з таким розрахунком, щоб привернути увагу студентів до поглибленого вивчення важливих питань історії української літератури. У них визначені основні теми з курсу історії української літератури 80 – 90-х років ХІХ сторіччя, подані розгорнуті завдання-запитання та списки критичної літератури.

Пропонуються для повторення зразки всіх родів літератури: епосу, лірики та драми. Самостійна робота передбачає читання тексту, коли обов'язково виписуються цитати, робляться закладки у художньому творі; опрацьовуються літературознавчі джерела, монографії, статті. Гадаємо, що методвказівки стануть у пригоді студентові під час підготовки до практичних занять і допоможуть йому зацікавлено опановувати філологічну науку.

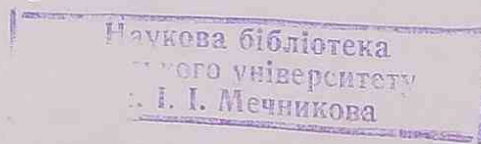
Укладачі: професор, доктор філологічних наук
Є. М. Прісовський
кандидат філологічних наук, доцент
Л. М. Ісаєнко

Відповідальний редактор: кандидат філологічних наук, доцент
О. Г. Шупта-В'язовська

Друкується за ухвалою вченої ради філологічного
факультету ОДУ від 9 листопада 1999 р.,
протокол № 3

© Є. М. Прісовський,
Л. М. Ісаєнко, укладачі, 2003

1385402

Український театр та драматургія у 80 – 90-х роках ХІХ сторіччя

Рекомендована література:

1. Корифеї українського театру. Матеріали про діяльність театру корифеїв: Збірник. – К., 1982.
2. Кропивницький В.М. Із сімейної хроніки Марка Кропивницького. Спогади про батька. – К., 1968.
3. Мар'яненко І. Минуле українського театру. – К., 1954.
4. Чаговець В. Життя і сцена. – К., 1956.
5. Український театр: Лекції / За ред. Дм. Антоновича. – К., 1993.

Запитання і завдання:

1. Що Ви знаєте про відновлення театрального життя на західноукраїнських землях?
2. Хто створив першу професійну театральну трупу? Де й коли?
3. Назвіть найвидатніших акторів, які увійшли до театру корифеїв, розкажіть про їхню діяльність.
4. На прикладі творчості відомих Вам драматургів розкажіть про розвиток театрів соціально-психологічної драми та комедії.

СТАРИЦЬКИЙ Михайло Петрович 2.XII.1840 – 14.IV.1904

Рекомендована література:

1. Дяченко М. Поетична творчість М. Старицького // Старицький М. Поетичні твори. – К., 1958.
2. Білокінь С. Із родини велетнів // УМЛШ. – 1989. – №1.
3. Левчик Н. Поезія М.П. Старицького (жанрові та образно-стильові особливості). – К., 1990.
4. Сокирко Л.Г. М.П. Старицький. – К., 1960.

5. Хропко П.П. Керманіч української культури // УМЛШ. – 1991. – №10.

6. Франко І. Михайло П. Старицький // Зібр. творів: У 50 т. – К., 1982. – Т. 33.

Діяльність М. Старицького була напрочуд багатогранною: поет, драматург, прозаїк, перекладач, організатор українського театру та літературно-художніх видань, актор, активний громадський діяч.

Запитання і завдання:

1. Основні мотиви лірики М. Старицького. Наведіть приклади поезій, проаналізуйте їх.
2. Що автор говорить про завдання справжньої поезії?
3. Тема України в ліриці М. Старицького.
4. Образ ліричного героя й автора у поезії «Виклик».
5. Які образи поезії автора запам'яталися Вам?
6. Які переклади та переспіви М. Старицького відомі Вам?

Драматургія М. Старицького

Однією з творчих ознак М. Старицького є багатогранність у поєднанні театральної діяльності з літературною творчістю.

Рекомендована література:

1. Зубков В. Михайло Петрович Старицький // Старицький М.П. Вибрані твори. – К., 1987.
2. Мороз Л.З. Деякі особливості трагедії в українській драматургії II половини ХІХ ст. // Розвиток жанрів в українській драматургії ХІХ – поч. ХХ ст. – К., 1984.

Один із корифеїв вітчизняного театру, якому належить 25 закінчених п'єс (поряд з оригінальними драмами інсценізовані епічні твори, творчо доопрацьовані п'єси українських авторів, пристосовані до сценічного втілення).

Запитання і завдання:

1. Виділіть основні типи конфліктів у драматичній спадщині М. Старицького.
2. Історія драми «Не судилося». У чому новаторство драматурга?
3. У чому полягає своєрідність стилю драми «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці»?
4. Який наскрізний конфлікт драми «Талан»?
5. Чим запам'ятався Вам образ М. І. Лучицької?
6. Доведіть, що в ідейному плані драма «Талан» перегукується з комедією «Таланты и поклонники» О. Островського.

Історична драма М. Старицького

1. Коломієць В.В. Ознайомлення десятикласників з історичною драматургією М. Старицького //УМЛШ. – 1991. – №6.
2. 100-річчя Українського театру корифеїв: Тези доповідей і повідомлень наукової конференції (листопад 1982). – Кіровоград-Одеса, 1982.

Завдання і запитання:

1. «Маруся Богуславка» у контексті української літератури ХІХ ст. (І. Нечуй-Левицький, П. Куліш).
2. Історія та вимисел. Фольклорне начало у драмі. Жанр твору «Маруся Богуславка».
3. Суперечності у характері Марусі.
4. Особливості композиції драми «Маруся Богуславка».
5. Яка проблема є головною у драмі «Оборона Буші»?
6. Гострота конфліктів, незвичайність ситуацій у п'єсі.
7. Чим запам'яталися Антось і Мар'яна?

КРОПИВНИЦЬКИЙ Марко Лукич

7.V.1840 – 21.IV.1910

Рекомендована література:

1. Киричок П. Марко Кропивницький. – К., 1985.
2. Корифей українського театру: Матеріали про діяльність театру корифеїв. – К., 1982.
3. Кропивницький М.Л. За 35 літ. – К., 1959.
4. Мар'яненко І. Минуле українського театру. – К., 1954.

Микола Вороний назвав М. Кропивницького «українським Мольєром». Професійним актором став в Одесі, за 47 років діяльності написав понад 40 оригінальних п'єс.

Завдання і запитання:

1. У чому особливість композиції синкретичної театральної вистави М. Кропивницького?
2. Доведіть, що драма «Дай серцю волю, заведе в неволю» має реалістичну основу.
3. Визначте ідею; що є основою конфлікту в драмі «Дай серцю волю...»?
4. У чому полягає новаторство драми «Глитай, або ж Павук»?
5. Наведіть приклади метафор, порівнянь і народних пісень з драми «Глитай...»: їхні особливості.
6. Засоби розкриття характерів у драмах М. Кропивницького.
7. Що спільного та відмінного у драмах М. Старицького «Не судилося» і М. Кропивницького «Доки сонце зійде, роса очі виїсть»?
8. Який засіб характеристики героїв Ви б виділили як один з основних у драмі «Доки сонце зійде...»?
9. М. Кропивницький називав свої драми: а) «малюнками сільського руху»; б) «малюнками сільського каламуту»;

в) «малюнками сільського життя». Доведіть це і проілюструйте на прикладі творів.

10. Кому належить цитата, з якого твору? Прокоментуйте: «...ти багатий дукар, а він бідний – і за те я його люблю...»

11. Устами якого персонажа дана характеристика героя: «Ох обдира, та ще й здорово обдира! Хто раз попався у його лещата, годі вже пручатись! Усе село в кормизі!..»

**КАРПЕНКО-КАРИЙ Іван Карпович
(ТОБІЛЕВИЧ)**

29.IX.1845 – 15.IX.1907

Рекомендована література:

1. Мороз З.П. На позиціях народності. – К., 1971. – Т.І.
2. Скрипник І.П. Іван Карпенко-Карий: Літературний портрет. – К., 1960.
3. Стеценко Л. І. Карпенко-Карий (Тобілевич). – К., 1969.
4. 100-річчя Українського театру корифеїв: Тези доповідей і повідомлень ювіл. наукової конференції (листопад 1982). – Кіровоград-Одеса, 1982.
5. Франко І.Я. Тобілевич (Карпенко-Карий) // Збір. творів: У 50 т. – К., 1982. – Т.37.
6. Януш Я.В. У творчій лабораторії І. Карпенка-Карого («Хазяїн», «Суєта») // Мовознавство. – 1970. – №5.
7. Хропко П.П. Комедія «Хазяїн» у контексті драматургії І. Карпенка-Карого // УМЛШ. – 1983. – №4.
8. Хомандюк М. Мій «Хазяїн» не єсть Терещенко // Слово і час. – 1993. – №6.

І. Тобілевич – найвидатніший класик української драматургії, майстер соціальної комедії. «Сто тисяч» (1890, спочатку п'єса «Гроші» – 1889) належить до жанру комедії, адже в ній драматург сатиричними засобами гостро вис-

міяв Калитку, засудив ненаситне прагнення людей до наживи, шахрайство заради збагачення. Це і є головною ідеєю комедії.

Запитання і завдання:

1. Погляди І. Карпенка-Карого на сатиру.
2. Хто такий Калитка? Які риси його характеру розкриті у його монолозі в VI яві I дії? Як Калитка ставиться до свого кума Савки? Яким способом Калитка хоче розбагатіти? Як висловлюється Калитка про науку і як це характеризує його? З якою метою Герасим хоче оженити сина Романа з дочкою Пузиря?
3. Що спільного і відмінного в образах Калитки, Копача і Савки? Для чого їх автор зводить у розмовах, діалогах?
4. Як характеризують Герасима Калитку інші дійові особи: Савка, Копач, Параска?
5. Які риси Калитки виявляються у його ставленні до своїх дітей, дружини, наймитів?
6. Чим пояснити появу таких людей, як Герасим? Які почуття вони викликають?
7. Комедійний ефект, джерела комедійності у драмі.

«Хазяїн» (1900) – один з найвидатніших творів драматурга, соціально-сатирична комедія нового типу, «зла сатира на чоловічу любов до стягання для стягання без жодної іншої мети». Як підкреслював сам автор, – «комедія ця дуже серйозна». «Хазяїн» – вершина творчості Карпенка-Карого.

Запитання і завдання:

1. «Сто тисяч» і «Хазяїн» як діалогія.
2. Своєрідність конфлікту, джерела комедійності, головні елементи сюжету драми «Хазяїн».

3. Який соціальний та економічний стан Пузиря?
4. Як досягає автор комедійного сатирично-викривального зображення Пузиря? Психологічне вмотивування вчинків героя.
5. Чим характерна мова Пузиря? Як змінюється тон його висловлювань, коли він розмовляє з економами, Золотницьким, Маюфесом, Сонею?
6. Звідки беруться такі люди, як Феноген і Ліхтаренко? Чому Пузир в усій своїй діяльності спирається здебільшого на них?
7. Яка роль образу Золотницького?
8. Яке місце у комедії посідають образи учителя гімназії Калиновича й дочки Пузиря Соні?
9. Розгляньте ремарки у п'єсі. Яка їхня роль у творі?
10. Які діалоги справили на Вас найбільше враження? Знайдіть у діалогах слова з глибоким підтекстом.
11. Який монолог з п'єси Вам найбільше запам'ятався? Роль монолога у творі.

Прокоментуйте цитати, вкажіть, кому вони належать:

1. «Хазяйство або смерть – такий девіз».
2. «Дика, страшена сила».
3. «Тут колесо так крутиться: одних даве, а другі проскакують».
4. «Я так роблю, щоб все те, що є в хазяйстві, було ціле і щоб мені була користь! Це комерчеський гендель».
5. «І де ти такий узявся? – А ви де взялись? Підходящий ґрунт – от і родяться люди, як ми з вами».
6. «Класична птиця! Рим спасла, а хазяїна погубила!».
7. «...йшов за баришами наосліп, штурмом кришив направо і наліво, плював на все і знать не хотів людського поговору...».
8. «Скоріше вогонь розіллється водою, ніж я дам своє благословення на такий шлюб».

І. Карпенко-Карий був драматургом-новатором. Зразками психологічної соціально-побутової драми в українській літературі стали «Наймичка» (1885) та «Безталанна» (1886). І. Тобілевич – майстер як соціальної комедії («Мартин Боруля» – 1886, «Суєта» – 1903), так й історичної трагедії – «Сава Чалий» (1899).

Завдання і запитання:

1. Хто винуватець трагедії Харитини (у «Наймичці»)?
2. Прокоментуйте слова «...Нехай наші сльози... важким камінням ляжуть на душі ситих, розпутних катів». Кому вони належать?
3. Яку назву спочатку мала драма «Безталанна»? Поясніть функцію заголовка.
4. Які «дворянські порядки» заводять у себе Мартин Боруля?
5. Доведіть психологічну вмотивованість розв'язки п'єси «Мартин Боруля».
6. Кому належать слова «Тікаймо і ми звідсіля мерщій в старе своє гніздо! Там гарно все – і ясно, і просто, і спокійно, як небо і земля! А тут кругом, як бачу, одно: суєта суєт і всячеськая суєта!» Прокоментуйте назву твору.
7. Прокоментуйте слова монолога, кому вони належать: «Сцена ж – мій кумир, театр – священний храм для мене! Тільки з театру, як з храму крамарів, треба гнать і фарс, і оперетку; вони – позор іскуства... В театрі грать повинні тільки справжню літературну драму...»?
8. Кого з героїв протиставляє Саві Чалому Карпенко-Карий в однойменній драмі? Вмотивуйте це.

МАНЖУРА Іван Іванович

1.XI.1851 – 3.V.1893

Рекомендована література:

1. Березовський І. Іван Манжура. – К., 1962.
2. Бернштейн М. Іван Манжура. Життя і творчість. – К., 1977.
3. Заремба В. Іван Манжура. Біографічна повість. – К., 1972.

І. Манжура – поет-реаліст, представник різночинної інтелігенції. Активно займався фольклористичною діяльністю. 1889 року за сприяння О. Потебні видав збірку «Степові думи та співи». І. Франко писав про Манжуру як про «пильного і совісного збирача етнографічних матеріалів». І. Манжура був обраний дійсним членом Московського Товариства любителів природознавства, антропології та етнографії.

Завдання і запитання:

1. Як відбилося у поезії І. Манжури його власне життя з падіннями й злетами, смутком і радістю, зі скорботою і вірою («Суми»)?
2. Твори про роль поезії. Їхня образна, ритміко-мелодійна своєрідність («До Музи», «Кобзар», «До Дніпра», «Старий і музика». Шевченківські ноти у поезії І. Манжури).
3. Якими образами передана закоханість поета в Україну («Степ»)?
4. І. Манжура як поет селянських, заробітчанських буднів («З заробітків», «Бурлака», «На степу і в хаті»).
5. Як розвиваються Шевченкові традиції у віршах про жіночу долю («Дівоча дума о покрові», «Мати», «Нечесна»)?

6. І. Манжура – майстер інтимного ліричного вірша («Нехай», «Минуле», «Над Дніпром», «Спомин»). Як поєднуються в його ліриці соціальні й філософські ноти?

ЩОГОЛЕВ Яків Іванович

5.XI.1823 – 8.VI.1898

Рекомендована література:

1. Білецький О. До розуміння творчості Я. Щоголева // Білецький О. Від давнини до сучасності. – К., 1960. – Т.1.
2. Каспрук А. Яків Щоголев. – К., 1958.
3. Погрібний А. Яків Щоголев. Літературний портрет. – К., 1986.

Ранні поезії Я. Щоголева опубліковані в альманасі «Молодик» у 1-й половині 40-х років. Потім була довга пауза у творчості, а у 60-х роках його твори друкуються в альманахах «Хата», «Луна». Окремі збірки виходять ще пізніше: «Ворскла» (1883), «Слобожанщина» (1898).

Запитання і завдання:

1. Реалістичні поезії про долю трудящих («Ткач», «Кравець», «Швець», «Чумаки», «Бурлаки», «Косарі»). Як виявляються некрасовські інтонації в його ліриці?
2. Образи дітей-сиріт («Вівчарик», «Похорони»).
3. Засудження війни як антилюдяного явища («Війна»),
4. Пейзажна лірика («Літній ранок», «Осінь», «Зимовий ранок», «В діброві»). Пісенність віршів. Типологічна близькість до поезії Фета, Тютчева.
5. Героїко-романтичні образи запорожців («Орел», «Воля», «Остання Січа», «Щастя», «Діброва»). Яскрава образність, мелодійність, багатство предметного світу, близькість до фольклорної образності.

ФРАНКО Іван Якович
27.VIII.1856 – 27.V.1916

Рекомендована література:

1. Басс І.І., Каспрук А.А. Іван Франко: Життєвий і творчий шлях. – К., 1983.
2. Бойко О.О. Поезія боротьби. – К., 1958.
3. Гузар З.П. Революційне спрямування зб. І. Франка «З вершин і низин» // УМЛШ. – 1974. – № 9.
4. Дей О.І. Из спостережень над образністю громадянської та інтимної лірики І. Франка // Іван Франко – майстер слова і дослідник літератури. – К., 1981.
5. Кирилюк Є.П. Вічний революціонер: Життя і творчість Івана Франка. – К., 1966.
6. Куник Я.М. До коментаря «Вічного революціонера» І. Франка // Рад. літературознавство. – 1983. – № 2.
7. «Лиш боротись – значить жить». – Одеса, 1987 (Тези доповідей).
8. Таран Л. Живі, грізні, огромні сонети // Вітчизна. – 1976. – № 8.
9. Шаховський С. Майстерність Івана Франка. – К., 1956.

Літературна діяльність І. Франка багатогранна. Він був енциклопедистом нової доби. Як поет Франко дав неперевершені зразки лірико-публіцистичного монолога, віршазвернення, пейзажної лірики як лірики громадянської, філософської, поєднуючи інтимну сповідальність з гострою, одвертою публіцистичністю. Найвидатніша його поетична збірка – «З вершин і низин» (1887). Тематичний і жанровий діапазон збірки надзвичайно широкий.

Запитання і завдання:

1. Історія видання і будова збірки «З вершин і низин».

2. Які риси Вічного революціонера підкреслюються анафоричним вживанням заперечної частки *НІ*?

3. Яке емоційне значення має прикінцеве риторичне запитання вірша?

4. Визначте розмір вірша «Гімн» і поясніть, чому він звучить у ньому як прискорена маршова хода?

5. Розкрийте алегорію поезії «Каменярі».

6. Визначте художні засоби вірша «Каменярі».

7. Знайдіть символічні образи в ліриці Франка («Наймит», «Беркут», «Гриць Турчин», «Каменярі»).

8. Як у поезіях «Супокій», «*Semper idem*» позначилися філософські погляди Франка на життя?

9. Доведіть, що вірші циклу «Веснянки» мають фольклорну основу. Розкрийте алегорію поезії «Гріє сонечко».

10. Визначте провідний мотив поезії «Гримить». Якими художніми засобами створюється настрій твору?

11. Покажіть, у чому своєрідність пейзажної лірики Франка («Земле моя...», «Не забудь юних днів», «*Vivere memento*»).

12. Розкрийте алегорію вірша «Червона калино, чого в лузі гнешся?» Якими художніми засобами підсилюється емоційність поезії?

13. Як передає автор глибокий психологізм, ліризм висловлювання почуттів у поезіях збірки «Зів'яле листя»?

14. Визначте оригінальні тропи поезії «Чого являєшся мені у сні?» Як завершується вірш?

15. Який поетичний мотив поезії «Декадент»? З'ясуйте зміст метафор «пролог – не епілог», «Хоч часто я гірке й квасне ковтаю... та ще ж оскомини хронічної не маю».

16. Які естетичні погляди Франка-поета?

17. Чим запам'яталися Вам сонети Франка?

Посилення філософського струменя у збірках І. Франка «Мій ізмарагд», «Із днів журби», «*Semper tūo*».

Завдання і запитання:

1. Як пояснити назву збірки «Мій ізмарагд»?
2. Які філософські, морально-етичні проблеми розробляються в цій збірці?
3. Дайте характеристику творам, що належать до жанрів притчі, легенди.
4. Як говорить Франко про потребу самовідданого служіння громаді у збірці «Із днів журби» (Вірші «І знов рефлексії...», «В село ходив...», «У долині село лежить...»)?
5. Доведіть, що герої вірша «Конкістадори» зі збірки «Semper tigo» – ідейні, духовні побратими Франкових «Каменярів».
6. Доведіть, що вірш «Блаженний муж, що йде на суд неправих» – це й поетичний автопортрет Франка, й водночас поезія, в якій створено узагальнений образ непохитного борця.

І. Франко створив низку поем, серед яких на першому місці стоять історична поема «На Святоюрській горі» та філософські поеми «Іван Вишенський», «Смерть Каїна», «Похорон», «Мойсей».

Рекомендована література:

1. Каспрук А. Філософські поеми І. Франка. – К., 1965.
2. Кобилецький Ю. Творчість І. Франка. – К., 1956.

Завдання і запитання:

1. Як висвітлюється проблема взаємин між українським і польським народами у поемі «На Святоюрській горі»? Як суджує поет шовіністичне чванство шляхти та віру в єдність слов'янських народів?
2. Який головний конфлікт у поемі «Іван Вишенський»? У чому актуальність морально-етичної та філософської проблематики поеми?

3. Проблеми взаємин між особою та народом, вождем і масами, проблеми вірності й зради, зневіри та вірності високим ідеалам. Як своєрідно розв'язуються ці проблеми у поемах «Смерть Каїна», «Похорон», «Мойсей»?
4. Проаналізуйте пролог до поеми «Мойсей».

Робітничча тема у прозі І. Франка

У часи активної роботи серед робітників Дрогобича і Борислава, участі в робітничій газеті «Праця» Франко розпочав писати Бориславський цикл оповідань.

Рекомендована література:

1. Білецький О.І. Художня проза Івана Франка // Від давнини до сучасності. – К., 1960. – Т.І.
2. Власенко В.О. Художні особливості повісті І. Франка «Боа констріктор» // Укр. літературознавство. – 1973. – Вип. 20.
3. Гундорова Т.І. Розвиток епічної структури оповідання в українській літературі ХІХ ст. // Розвиток жанрів в українській літературі ХІХ – початку ХХ ст. – К., 1983.
4. Денисюк І.О. Розвиток української малої прози ХІХ–ХХ ст. – К., 1981.
5. Криворучко С.М. Внутрішній монолог як засіб соціальної характеристики героя у повісті І. Франка «Боа констріктор» // Укр. літературознавство. – 1977. – Вип. 28.
6. Маланчук В.А. Побут бориславських робітників у ранній прозі І. Франка // Народна творчість і етнографія. – 1976. – № 2.

Завдання і запитання:

1. Новаторство І. Франка в зображенні робітничого класу.
2. Ідейно-творче завдання циклу.
3. Майстерність психологічного аналізу.

4. Особливості композиції повісті «Боа констріктор».
5. Які основні конфлікти у цьому творі?
6. Що запам'яталося Вам у характері Германа Гольдкремера? Які засоби характеротворення використовує автор?

Повість «Борислав сміється» (1881)

Про тему повісті письменник писав у «Нарисі історії українсько-руської літератури»: «Се була проба представити саморідний робітничий страйк бориславських робітників, що закінчився великою пожежею Борислава восени 1873». Завдання, яке ставив І. Франко, – показати новий типовий образ героя-робітника. Повість друкувалася у журналі «Світ» у 1881–1882 рр. Окремою книгою видана 1922 року Львівським науковим товариством ім. Т. Г. Шевченка.

Рекомендована література:

1. Бисикало С.К. Художнє багатство повісті «Борислав сміється» // Укр. літературознавство. – 1975. – Вип. 23.
2. Гузар З.Л. Деталь, подробиця, образ // Укр. літературознавство. – 1968. – Вип. 5.
3. Гузар З.П. До аналізу образів Рифки і Фанні у повісті І. Франка «Борислав сміється» // Укр. літературознавство. – 1971. – Вип. 14.
4. Наливайко Д.С. «Борислав сміється» І. Франка у порівняльно-типологічному аспекті // Іван Франко – майстер слова і дослідник літератури. – К., 1981.

Завдання і запитання:

1. Джерела повісті, історія написання. Проблематика. Композиція. Сюжетні лінії. Жанр.
2. Визначте тему, ідею повісті. Чому Франко не закінчив твір?
3. Основні риси характеру Б. Синиці. У чому слабкість

його? Як у портреті героя розкриваються особливості його характеру? У чому новаторство автора у створенні образу?

4. Що спільне і відмінне у характерах братів Басарабів? Який шлях боротьби вони обрали? У чому їхня сила? Чи могли б вони бути керівниками?

5. Дайте порівняльну характеристику образам капіталістів – Г. Гольдкремера та Л. Гаммершляга.

6. Які масові сцени зображені у повісті? Схарактеризуйте декілька.

7. Яка роль картин природи у розкритті провідної ідеї твору?

8. Як розумієте назву повісті?

Селянська тема у прозі І. Франка. Твори про дітей та школу

Рекомендована література:

1. Білецький О.І. Художня проза І. Франка // Від давнини до сучасності. – К., 1960. – Т. 1.
2. Жук Н.Й. Проза Івана Франка. – К., 1980.
3. Маляренко Л. Проблеми виховання у творчості І. Франка // Дніпро. – 1966. – №9.
4. Мундяк М.М. Оповідання і повісті І. Франка з селянського життя як твори критичного реалізму // Дослідження творчості І. Франка. – К., 1956.

Завдання і запитання:

1. Розгляньте становище селянства в Галичині.
2. Конфлікт в оповіданні «Ліси і пасовиська». Поясніть роль заголовка.
3. Зв'язок між творчістю І. Франка та Марка Вовчка, І. Нечуя-Левицького, Б. Грінченка. Проблема традицій і новаторства.
4. Елементи сатири в оповіданнях «Свинська конституція», «Добрий заробок», «Історія кожуха». Форма оповіді.

5. Алегорія в оповіданнях «Як Русин товкся по тамтім світі», «Казка про Добробит».

6. Автобіографічний елемент, розкриття дитячої психології в оповіданнях «Грицева шкільна наука», «Олівець», «Малий Мирон».

Прозові твори І. Франка про шляхту та інтелігенцію

Рекомендована література:

1. Гром'як Р.Т. Повість І. Франка «Перехресні стежки» у світлі його праці «Із секретів поетичної творчості» // Укр. літературознавство. – 1969. – Вип.7.

2. Гундорова Т.І. Колізія двійництва у романі І. Франка «Лель і Полель» // Рад. літературознавство. – 1981. – №6.

3. Гундорова Т.І. Інтелігенція і народ у повістях І. Франка 80-х років. – К., 1985.

4. Ільницький М. Все, що мав у житті. Повість І. Франка «Перехресні стежки» у світлі авторської особистості // Жовтень. – 1986. – №6.

5. Мороз М.О. «Для домашнього огнища» // Рад. літературознавство. – 1982. – №4.

6. Ягодкіна Г.М. Композиція повісті І. Франка «Основи суспільності» // Рад. літературознавство. – 1976. – №7.

Завдання і запитання:

1. Які типи буржуазної інтелігенції у сатиричних оповіданнях І. Франка? Сатира на політичне блазнювання, угодовство («Доктор Бессервіссер», «Опозиція»).

2. У чому новаторство творів І. Франка про інтелігенцію?

3. Які засоби характеротворення використовує автор для характеристики братів Калиновичів? («Лель і Полель»).

4. Яка позитивна програма героїв у творі «Лель і Полель»?

5. Що запам'яталося Вам в образі Анелі Ангарович (За твором «Для домашнього огнища»)?

6. Життєві джерела твору «Основи суспільства».

7. Які прийоми психологічного аналізу використовує Франко у повісті «Основи суспільства»?

8. Які герої справили на Вас враження і чим? Яке значення відіграє образ отця Нестора у повісті «Основи суспільства»?

9. Яка роль деталі у розкритті характерів? («Перехресні стежки»).

10. Наведіть приклади психологічних портретів Регіни, Стальського, Барана.

11. Чим вразив Вас характер Євгена Рафаловича?

Драма «Украдене щастя» (1891)

Оригінальна спадщина І. Франка-драматурга невелика – 9 п'єс: багатоактні «Украдене щастя», «Рябина», «Учитель», «Сон князя Святослава» і одноактні «Послідній крейцар», «Кам'яна душа», «Будка 27», «Майстер Чирняк», «Суд святого Николая».

Рекомендована література:

1. Бабишкін О. Амвросій Бучма в кіно. – К., 1966.

2. Білоштан Я. Іван Франко і театр. – К., 1967.

3. Падалка Н.І., Цимбалюк В.І. Вивчення драматичних творів. – К., 1984.

4. Юра Г. Режисер у театрі. – К., 1960.

Завдання і запитання:

1. У чому полягає соціальна і психологічна суть конфлікту у драмі «Украдене щастя»? Як він розгортається?

2. Хто винен у трагедії героїв п'єси?

3. Визначте основні елементи сюжету?

4. На основі фактів із твору доведіть, у кого з героїв украдено щастя, хто з них найбільше обікрадений у житті.

5. Що Вам відомо про сценічну історію п'єси «Украдене щастя»?

ГРАБОВСЬКИЙ Павло Арсенович

11.IX.1864 – 12.XII.1902

Рекомендована література:

1. Кисельов О.І. Література гарту і боротьби. – К., 1972.
2. Поважна В.Н. Павло Грабовський: Семінарій. – К., 1966.

Поезія П. А. Грабовського – то «сміливий голос за всіх пригноблених та скривджених», то «звуки скривдженої мови». «Карай насильство своїм словом віщим» – такий девіз його творчості.

Затитання і завдання:

1. Основані мотиви лірики поета.
2. Яка тема поезії «Я не співець чудовної природи», хто з попередників П. Грабовського звертався до неї?
3. Який зміст останньої строфи вірша «Я не співець...», визначте віршовий розмір поезії.
4. Кого і за що вважає поет «справжніми героями»?
5. Як ставився П. Грабовський до «трудівників незнах»?
6. До чого, до якої діяльності закликав поет сучасну йому молодь?
7. З якою метою, в ім'я якої перспективи закликає поет до повалення царизму? (текстуальна відповідь з поезії).
8. Розкрийте основні художні засоби поезії «Уперед».

9. Що дає поету силу сподіватися на світле майбутнє у вірші «Надія»?

10. Що споріднювало українця П. Грабовського та поляка Серошевського?

11. Порівняйте цикл «Веснянок» І. Франка і П. Грабовського. Визначте своєрідність кожного циклу.

12. В якій веснянці виражено ідею циклу? Підтвердіть це словами поета.

13. Образ України у творчій спадщині Грабовського.

14. Який образ ідеальної жіночої натури у поезії Грабовського Вам запам'ятався?

15. Зразки перекладів П. Грабовського.

16. Як Ви пояснили б вислови «Де плачуть, там немає вже краси!» та «З ума не йдуть знедолені народи – їм я віддам усі чуття мої»?

З м і с т

Передмова	3
Український театр та драматургія у 80 – 90-х роках ХХ сторіччя ...	4
Старицький Михайло Петрович	4
Кропивницький Марко Лукич	7
Карпенко-Карий Іван Карпович	8
Манжура Іван Іванович	12
Щоголев Яків Іванович	13
Франко Іван Якович	14
Грабовський Павло Арсенович	22

Підписано до друку 17.10.2002.

Ум. друк. арк. 1,40. Формат 60x84/16.

Тираж 100 прим. Папір офсетний. Зам. № 134.

Надруковано у друкарні видавництва "Астропринт"

(Свідоцтво ДК № 132 від 28.07.2000 р.)

м. Одеса, вул. Преображенська, 24, к.13.

Тел./факс: (0482) 26-96-82, 26-98-82, 37-14-25.